

ŻYCIE KULTURALNE W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM NA TLE II RZECZYPOSPOLITEJ

Scenariusz zajęć: PRAWDA O NOWYM I ODZYSKANYM ŚLĄSKU W XX-LECIU MIĘDZYWOJENNYM PIÓREM I BRYŁĄ MALOWANA

W zależności od tego, w jakim oddziale (wiek oraz predyspozycje uczniów) realizowany będzie scenariusz tych zajęć, nauczyciel na wiele sposobów może zamiennie stosować zarówno materiały stanowiące tzw. fazę przygotowawczą do lekcji, jak i materiały ćwiczeniowe.

Ćwiczenia, które są w tym scenariuszu, stanowią jednocześnie doskonalenie warsztatu pomocnego w kształceniu form wypowiedzi przydatnych podczas egzaminu maturalnego. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby jednak np. notatkę syntetyzującą zastąpić streszczeniem (w zależności od potrzeb).

Autorka nie ograniczyła także zajęć w przewidywanym czasie realizacji, stąd brak informacji czy dany temat można omówić np. w bloku czterdziestopięciominutowym. W zależności od tego, na co dany nauczyciel w konkretnym oddziale będzie chciał zwrócić uwagę – na tym konkretnym ćwiczeniu może się koncentrować. Stąd też po każdym zadaniu jest miejsce na „Wnioski z ćwiczenia” – mogą być one traktowane również jako notatka z lekcji, w zależności od tego, na ilu aspektach skupi się osoba pracująca z tym scenariuszem.

Po skończonych zajęciach:

- A. Uczeń potrafi wypowiedzieć się na temat okoliczności wybuchu trzech Powstań Śląskich;
- B. Uczeń umie wyjaśnić czym była autonomia województwa śląskiego w czasie dwudziestolecia międzywojennego;
- C. Uczeń wskazuje podobieństwa i różnice w życiu kulturalnym między województwem śląskim a innymi regionami Polski.;
- D. Uczeń potrafi ocenić i uargumentować ocenę życia kulturalnego na tzw. polskim Górnym w czasach II Rzeczypospolitej;

Po skończonych zajęciach uczeń:

A

1. Zna roczne daty trzech Powstań Śląskich.
2. Potrafi wskazać przykładowe przyczyny i skutki trzech zrywów.
3. Wymienia imiona i nazwiska ważnych postaci związanych z Powstaniami Śląskimi np. Wojciech Korfanty, Maciej Mielżyński, Alfons Zgrzebniok, Karol Grzesik, Michał Grażyński, Józef Grzegorzek, Jan Ludyga-Laskowski.

B

1. Wyjaśnia określenie *autonomia województwa śląskiego* i wskazuje jej najbardziej charakterystyczne cechy, np. osobny sejm śląski, który miał prawo podejmować uchwały z zakresu języka urzędowego, podziału wewnętrznego województwa, organizacji szkolnictwa, policji, podatków, funkcjonował też osobny skarb śląski.
2. Potrafi wymienić kilka postaci zasłużonych w kreowaniu śląskiej autonomii np. Józef Buzek, Józef Rymer, Konstanty Wolny.
3. Potrafi wypowiedzieć się na temat dotyczący wielu dróg wiodących do niepodległości w kształtowaniu II Rzeczypospolitej, wykorzystując wskaźniki zespolenia charakterystyczne dla wywodu argumentacyjnego.

C

1. Umie wyjaśnić znaczenie nazwy okresu: XX-lecie międzywojenne.
2. Potrafi wskazać przyczyny podobieństw i różnic widocznych w życiu kulturalnym różnych regionów Polski.

D * *(wynikające z nowych treści wprowadzanych przez nauczyciela na zajęciach)*

1. Potrafi wymienić przedstawicieli świata kulturalnego na tzw. polskim Górnym Śląsku w czasie XX-lecia międzywojennego.
2. Potrafi krótko omówić specyfikę twórczości Gustawa Morcinka.
3. Potrafi wypowiedzieć się na temat ukazania motywacji Powstańców Śląskich w opowiadaniu Zofii Kossak-Szczuckiej.
4. Umie wyrazić swoje zdanie na temat opinii Juliana Przybosa względem różnorodności i bogactwa górnośląskiej twórczości czasów XX-lecia.
5. Wymienia cechy oryginalne architektury na tzw. polskim Górnym Śląsku w czasie XX-lecia międzywojennego.
6. Zna schematy konstrukcji słownych pomocnych w wypowiedzi argumentacyjnej.
7. Potrafi w tekście znaleźć informacje potrzebne do poparcia wniosków.
8. Umie dokonać oceny poznawanych tekstów oraz wskazać ich funkcje w dobie XX-lecia międzywojennego.

Doskonalone umiejętności:

- praca w grupie zadaniowej,
- praca metodą projektu,
- doskonalenie umiejętności redagowania notatki syntetyzującej,

- praca z tekstem literackim,
- wykorzystanie materiału filmowego jako nośnika wiedzy,
- powtórzenie wiadomości o XX-leciu międzywojennym,
- ćwiczenie w efektywności czytania ze zrozumieniem

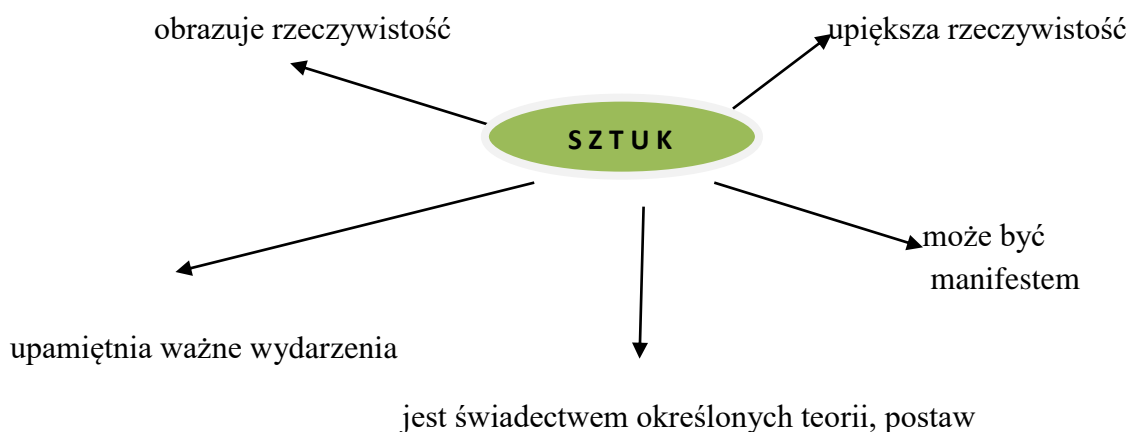
PRZEBIEG ZAJĘĆ

F A Z A W S T Ę P N A

- Uczniowie, samodzielnie przygotowując się do zajęć, przypominają sobie daty roczne trzech Powstań Śląskich, a także analizują przyczyny i skutki każdego ze zrywów. Potrafią wymienić nazwiska najważniejszych wodzów np. Jan Ludyga-Laskowski, Alfons Zgrzebniok, Józef Grzegorzek, oraz górnośląskich bohaterów np. Pola Maciejewska, Robert Oszek, Maciej Mielżyński, Andrzej Mielęcki.

Lekcje zaczynają się od zebrania tych informacji, stanowiących tło do dalszych, wspólnych poszukiwań.

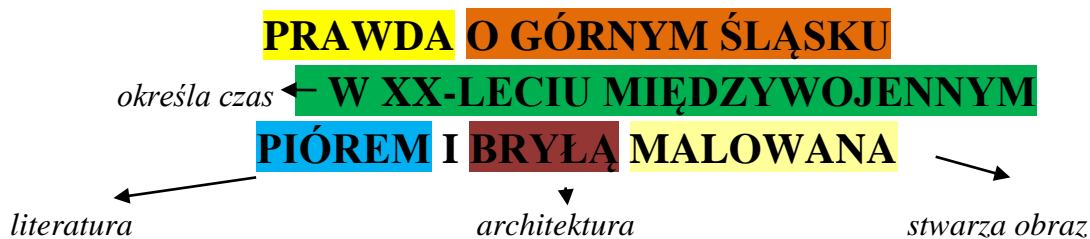
- Nauczyciel na tablicy wypisuje słowo „**SZTUKA**”, a uczniowie, na zasadzie „burzy mózgów” podają propozycje roli, jaką sztuka pełni, np.

Po wypisaniu kilku różnych propozycji, nauczyciel wprowadza temat:

autentyzm, prawdziwość

różne losy obszarów Śląska (niektóre fragmenty wróciły, inne nigdy tu nie były)

Nauczyciel prosi, by uczniowie, wraz z nim, odczytali informacje przedstawione w temacie.

F A Z A G Ł Ó W N A (minimum dwie godziny lekcyjne)

(jedna, dwie lub kilka lekcji – w zależności od pomysłu nauczyciela i dostępnego na realizację czasu)

- Nauczyciel dzieli klasę na grupy zadaniowe (w tej części zajęć uczniowie mają pracować stosując metodę projektu)

Każda z grup otrzymuje jedno z poniższych zadań.

A – zobaczenie filmu „Dwugłowy smok” i wypełnienie karty pracy; /

ZAŁĄCZNIK A

B - przeczytanie tekstu Juliana Przybosa i wypełnienie karty pracy; /

ZAŁĄCZNIK B

C- przeczytanie fragmentu tekstu Juliana Przybosa i wstępu do „Zarania Śląskiego”/

(notatka syntetyzująca)

ZAŁĄCZNIK C

D – przeczytanie tekstu Gustawa Morcinka „W hucie” i wypełnienie karty pracy; /

ZAŁĄCZNIK D

E- przeczytanie opowiadania Zofii Kossak–Szczuckiej „Nad Odrą w 1921 r.”

(ze względu na objętość opowiadania, jedna grupa może być wybrana dzień wcześniej i poproszona o przeczytanie opowiadania)

ZAŁĄCZNIK E

(F) - stworzenie obrazu na bazie poznanej prozy Gustawa Morcinka (grupa fakultatywna)

- Praca projektowa uczniów w grupach zadaniowych pod kontrolą nauczyciela, który służy radą każdej z grup.

F A Z A P O D S U M O W U J Ą C A

- Wszystkie grupy prezentują efekty swej pracy (co jest ocenione przez nauczyciela)
- Nauczyciel prosi o wspólne stworzenie notatki, ukazującej, jakie były role sztuki na Śląsku w XX-leciu międzywojennym.

- Jako podsumowanie zajęć, a jednocześnie pozostawienie efektu pracy dla innych zespołów, jest propozycja stworzenia wstępu do numeru „Zarania Śląskiego” z roku 2022, w którym zawierałaby się odpowiedź, co spowodowało, że czasopismo nadal jest potrzebne.
- Efekty pracy poszczególnych grup wzbogacone byłyby o odczucia i doświadczenia wynikające z zapoznanych materiałów.